

УДК 343.983.2. : 343.711 : 62-777

С.Л. Форотинський, начальник відділу

Науково-дослідного експертно-криміналістичного
центру при ГУМВС України в Київській області

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ДОДАТКОВОГО МАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ МЕТОДОМ «ДАТАДОТ» З МЕТОЮ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗАВОЛОДІННЮ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Розглянуто питання щодо актуальності впровадження додаткового маркування транспортних засобів методом «ДатаДот» з метою посилення протидії незаконному їх заволодінню.

Ключові слова: маркування транспортних засобів, ідентифікація, метод «ДатаДот», індивідуальний код.

Рассмотрены вопросы об актуальности внедрения дополнительной маркировки транспортных средств методом «ДатаДот» с целью усиления противодействия незаконному их овладению.

The essay highlights the necessity of implementation of additional marking of vehicles using DataDot technology with the aim of decreasing the number of car thefts.

Однією з нагальних проблем, що постала перед органами внутрішніх справ України, є боротьба зі злочинами у сфері обігу автотранспорту, найпоширенішими з яких залишається незаконне заволодіння транспортними засобами (далі — ТЗ) з метою їх подальшої легалізації [1]. Злочинці змінюють маркувальні позначення ТЗ і виготовляють фальшиві реєстраційні документи, ідентичні документам на автомобілі, які взяті на облік на законних підставах. Так легалізуються викрадені транспортні засоби та ті, які незаконно ввезені на територію України. Цей вид злочинності має організаційний, міжрегіональний і міжнародний характер.

Як один зі шляхів боротьби з викраденням ТЗ у світі широко використовують різноманітні технології їх додаткових маркувань.

Упровадження додаткового маркування ТЗ з використанням сучасних технологій забезпечує їх додатковий захист від протиправних посягань і сприяє виявленню їх справжніх власників.

Слід зазначити, що виявлення викрадених ТЗ є одним із важливих завдань їх державного огляду та реєстрації. Відповідно до вимог п. 14 Правил державної реєстрації та обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих

на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів та мотоколясок, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.98 р. № 1388, проводять заходи щодо визначення дійсних ідентифікаторів ТЗ і справжніх їх власників з метою відпрацювання технології нанесення дублюючих ідентифікаційних номерів на складові частини ТЗ.

Маркування складових частин ТЗ і ведення реєстру промаркованих ТЗ здійснюються за бажанням власника нового або вже зареєстрованого ТЗ чи у разі реалізації ТЗ у кредит, лізинг, розстрочку.

Крім того, маркування слід обов'язково проводити у таких випадках:

- після повернення власникові ТЗ, що було незаконно викрадене, пошкоджене або з якого були видалені ідентифікаційні номери («клон», «двійник»);
- у разі ненанесення заводом-виробником ідентифікаційного номера на невід'ємні металеві складові частини кузова ТЗ під час його виготовлення (кузов, шасі, двигун та інші складові частини).

Ідентифікаційне маркування ТЗ наноситься за наявності реєстраційних документів або видатково-митної декларації та довідки-рахунка. Маркування на платній основі проводять технічні спеціалісти, які співпрацюють з реєстраційно-екзаменаційними підрозділами Державтоінспекції, виконуючи роботи в межах Державного технічного огляду, або станціями технічного обслуговування автомобільних імпортерів і дилерів.

Сучасні технології надають можливість маркувати та доволі швидко ідентифікувати марковані ТЗ за допомогою так званого методу «ДатаДот». Основою системи маркування «ДатаДот» є мікродиски або так звані мікрокрапки, які знаходяться в спеціальному клеї. Мікродиски виконані з міцного синтетичного матеріалу або металу і несуть у собі певну інформацію — індивідуальний код (рис.), який складається з букв і цифр. Такий код є індивідуалізованим і розміщується у базі даних разом з ідентифікаційними даними автомобіля. Діаметр мікрокрапки — до 1 мм, товщина — до 0,1 мм. Інформація на мікрокрапки наноситься на заводі-виробнику маркувальних комплектів і її не можна продублювати. Клеєм є безбарвний полімер, який світиться в ультрафіолетовому світлі.

Рис. Збільшене зображення нікелевого диска із зображенням ідентифікаційного коду маркованого об'єкта

Мікрокрапки, розташовані на поверхні ТЗ, жодним чином не впливають на подальшу його експлуатацію та не мають щодо неї жодних обмежень. Наявність на агрегатах і запчастинах маркування також жодним чином не обмежує права власності справжнього власника ТЗ або його складових частин, доки вони (ТЗ або його складові частини) не зазнають протиправних дій і не потраплять до переліку викрадених.

Маркування на кожний конкретний ТЗ наноситься за загальною технологічною картою з рекомендованими місцями нанесення ідентифікаторів-мікрокрапок (таких місць на будь-якому ТЗ — 40—43).

Відповідальність за достовірність і повноту маркування ТЗ доцільно покласти на установи, які проводять роботи з нанесення мікрокрапок.

За результатами маркування власнику ТЗ установа, яка його проводила, видає сертифікат достовірності, дані про маркування заносяться до електронного реєстру промаркованих ТЗ.

Сертифікат достовірності підтверджує нанесення маркування «ДатаДот» на конкретний ТЗ з метою подальшої ідентифікації як його, так і його окремих вузлів і агрегатів шляхом звіряння з інформаційно-пошуковою базою даних. Сертифікат достовірності має лицьовий і зворотний боки. Лицьовий бік сертифіката достовірності містить таку інформацію про промаркований ТЗ:

- ідентифікаційний номер (VIN);
- марка, модель;
- рік випуску;
- номер двигуна;
- номер шасі (рами).

Зворотний бік сертифіката достовірності містить інформаційні поля про маркування і маркувальника:

- персональний ідентифікаційний номер (ПІН);
- організація;
- юридична адреса організації;
- виконавець;
- дата маркування;
- порядковий номер сертифіката достовірності.

Після проведення маркування ТЗ його власник звертається до ДАІ МВС України для внесення відповідної інформації до бази даних зареєстрованих ТЗ інтегрованого національного банку даних про ТЗ. При цьому реєстраційно-екзаменаційними підрозділами ДАІ до графи «Особливі відмітки» свідоцтва про реєстрацію ТЗ чи тимчасового реєстраційного талона ТЗ вноситься запис: «марковано ДатаДот PIN .....».

Розгляд наданих власником ТЗ матеріалів і внесення запису в реєстраційний талон проводяться після сплати коштів згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 р. (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 р. № 1098 «Про деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг»).

Упровадження обов'язкового захисного маркування за методом «ДатаДот» дозволить:

- зменшити кількість випадків незаконного заволодіння ТЗ (на 50—70 % загальної кількості таких випадків на цей час);
- покращити ситуацію з визначення справжнього власника знайдених ТЗ (до 90 % загальної кількості виявлених промаркованих ТЗ, стосовно яких було вчинені злочинні дії);
- поступово зменшити кількість «автомобілів-двійників» (до їх повної ліквідації);
- зменшити рівень корупції у сфері використання ТЗ;
- отримати додатковий інструмент управління ризиками у сфері страхування, автокредитування (зменшити ризики незаконного заволодіння ТЗ, отримати мож-

лівість однозначної ідентифікації ТЗ і пришвидшити встановлення його власника тощо);

– скоротити нелегальний імпорт та виробництво ТЗ з нерозмитнених комплектуючих і, як наслідок, збільшити надходження до бюджету України.

Список використаної літератури

1. *Прохоров-Лукін Г.В.* Встановлення фактичних даних про автомобілі методами криміналістичних експертиз / Г.В. Прохоров-Лукін. — К., 2000.

2. *Граціанов А.І.* Комплексне дослідження транспортних засобів при розкритті злочинів, пов'язаних з викраденням автотранспорту, та його розвиток / А.І. Граціанов // Криміналістичний вісник. — 2009. — № 1 (11). — С. 188—194.

3. *Нагайцев А.А.* Исследование маркировочных обозначений легковых автомобилей зарубежного производства : учеб. пособ. / А.А. Нагайцев. — М. : ЭКЦ МВД ; БИНОМ, 1999. — 264 с.